

Zitting 1978–1979

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door leden van de Kamer, met de daarop door de Regering
gegeven antwoorden

657

Vragen van het lid **Beckers-De Bruijn** (P.P.R.) over *castratie* langs chemische weg. (Ingezonden 3 januari 1979)

1

Is het waar dat een man, verdacht van pedofiele contacten, in juli 1978 schorsing van voorlopige hechtenis is verleend, op de uitdrukkelijke voorwaarde dat hij zich zou melden bij een hem bekende psychiater en zich geheel zou gedragen, ook wat betreft medicijngebruik, naar de voorschriften hem door deze arts te stellen?

2

Is het waar, dat de rechter-commissaris daarmee op voorstel van de advocaat en op advies van eerder genoemde psychiater de verplichting tot een psychiatrisch onderzoek gekoppeld aan een behandeling met Androcur aanvaardde in ruil voor een voorlopige invrijheidstelling?

3

Is het u bekend, dat een behandeling met Androcur neerkomt op (tijdelijke) castratie langs chemische weg?

4

Is het waar, dat het in de meeste arrondissementen gebruikelijk is in gevallen van verdenking van pedofiele contacten spoedig tot schorsing van voorlopige hechtenis over te gaan, als de ouders van de minderjarige op de hoogte zijn van de relatie en deze niet in de weg staan en als er bovendien geen sprake is (geweest) van enig geweld in die relatie?

5

Is het waar, dat in dit geval aan deze voorwaarden is voldaan?

6

Welke richtlijnen gelden voor het verrichten van castraties langs niet-operatieve weg (d.m.v. bestraling of medicijnen), zowel tijdens de strafprocedure als daarna?

7

Wat weet u van de mogelijke lichamelijke en psychische complicaties bij behandeling met Androcur?

8

Is het u bekend, of het bevestigende effect inzake zedendelicten en niet-sexuele delicten alsook het mogelijk criminogeen effect (symptoomverschuiving), hetwelk blijkt uit het recidiveverloop in 100 van de 303 gevallen van operatieve castraties, ook optreedt bij castratie langs andere weg?

9

Welke nieuwe gegevens maken de argumenten waarmee men in 1968 deze operatieve ingrepen staakte, ongeldig ten aanzien van soortgelijke ingrepen langs andere weg?

10

Worden behandelingen met Androcur in de justitiële sfeer méér toegepast of ging het hier om een uitzondering?

11

Wat is uw mening over de toelaatbaarheid van het verrichten van dergelijke behandelingen op TBR-gestelden?

12

Wat is uw mening over de toelaatbaarheid van het verrichten van dergelijke behandelingen tijdens de strafprocedure, bij voorbeeld als voorwaarde voor voorwaardelijke invrijheidstelling?

13

Welke maatregelen hebt u genomen of gaat u nemen in dit concrete geval?

14

Hoe wilt u in de toekomst te werk gaan om te garanderen, dat de toediening van hormonen, die de fundamenteën van iemands persoonlijkheid beïnvloeden, alleen op basis van volledige informatie en strikte vrijwilligheid gebeurt?

Toelichting

Zie KRI (maandblad reclassering), van december 1978 alsmede de antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Beckers-de Bruijn, Aanhangsel Handelingen zitting 1977–1978, nr. 1472.

Antwoord

Antwoord van Minister **De Ruiter** (Justitie). (Ontvangen 7 februari 1979)

1

Ja. De schorsing van de bewaring vond plaats op verzoek van de verdachte nadat hij zich bereid had verklaard tot nakoming van de aan schorsing te verbinden voorwaarden. De in de vraag genoemde voorwaarde berustte op een voorstel van de advocaat van de verdachte, waarover overleg was gepleegd met een maatschappelijk werkster en een aan de Algemene Reclasseringsvereniging verbonden zenuwarts, die naderhand door de rechter-commissaris is aangewezen. Een en ander had de volle instemming van de verdachte.

De verdachte was reeds bij herhaling in verband met artikel 247 Wetboek van Strafrecht met de justitie in aanraking gekomen. De gestelde voorwaarde had tot strekking, gedurende

de periode van de schorsing der detentie herhaling te voorkomen met gebruikmaking van middelen die slechts een tijdelijk effect zouden hebben. Ik wijs er nog op, dat de voorwaarde betrekking had op ambulante behandeling en dat er geen geldelijke zekerheidstelling aan verbonden was. Daardoor bleef voor de verdachte de mogelijkheid, verdere behandeling te weigeren, in feite geheel open; vanzelfsprekend zou zo'n weigering wel hebben moeten leiden tot opheffing van de schorsing, aangezien de schorsing juist mogelijk was geworden doordat zonder detentie het gevaar van herhaling werd beperkt.

2

Ja, met dien verstande dat de rechter-commissaris geen aanwijzingen heeft opgenomen (en ook niet zou kunnen opnemen) over de te volgen therapie en over de aard van de te gebruiken medicijnen. Met hem is slechts op grond van de beoordeling door de zenuwarts die de behandeling zou verrichten in algemene zin over libido- of potentieremmende middelen gesproken. Gedurende de schorsing heeft de verdachte op advies van de zenuwarts en op voorschrift van zijn eigen huisarts naast andere medicijnen ook Androcur en Frenactil gebruikt.

3

Androcur is een middel met een hormonale werking, dat de geslachtsdrift en de zaadproductie tempert. Als regel leidt dit tot tijdelijke impotentie. Het is niet juist, dat behandeling met dit middel neerkomt op een chemische castratie, aangezien castratie van blijvende aard is.

4

Van een algemeen gebruik als in de vraag bedoeld is geen sprake.

5

Uit het onderzoek in de onderhavige zaak is niet gebleken dat de ouders van de minderjarige op de hoogte waren van de relaties.

6

De rechter kan aan een beschikking tot schorsing van voorlopige hechtenis voorwaarden verbinden. Het Wetboek van Strafvordering geeft – afgezien van twee in de wet geregelde voorwaarden – niet aan, wat de inhoud van deze voorwaarden kan zijn. In de literatuur wordt erop gewezen, dat deze voorwaarden zullen moeten overeenstemmen met het doel van de voorlopige hechtenis, t.w. het voorkomen van vlucht, herhaling en collusie. Aangenomen mag worden, dat de rechter wegens het tijdelijke karakter hiervan

niet het ondergaan van medische ingrepen met blijvende gevolgen als voorwaarde zal stellen, zelfs al zou de verdachte daarmee instemmen. Ik kan de rechter hierover uiteraard geen richtlijnen geven.

Ook in de intramurale zorg voor t.b.r.-gestelden is toediening van medicamenten en bestraling onder dwang in beginsel niet toegestaan (vgl. HR 14 juni 1974, NJ 1974, 436, en HR 15 april 1975, NJ 1975, 288). Er bestaan geen speciale richtlijnen op dit gebied. In algemene zin kan worden gesteld dat in de justitiële sfeer geen andere uitgangspunten voor behandeling gelden dan elders in de zorg voor de geestelijke volksgezondheid.

7

Androcur leidt, zoals de meeste medicamenten, in een deel der gevallen tot nevenverschijnselen. Bij de behandeling met Androcur zijn deze slechts zelden zo ernstig of hinderlijk dat de behandeling afgebroken dient te worden. Sommige bijwerkingen verdwijnen spontaan tijdens de behandeling; andere pas na het staken van de toediening.

De belangrijkste bijverschijnselen zijn gynaecomastie (borstontwikkeling) en onvruchtbaarheid. In tegenstelling tot wat bij het gebruik van preparaten met oestrogene werking het geval is komt gynaecomastie bij het gebruik van Androcur minder vaak voor en is zij steeds volledig omkeerbaar. Ook de vruchtbaarheid herstelt zich, voor zover bekend, volledig na het staken van de toediening.

8

Chirurgische castratie en een hormonale behandeling als die met Androcur zijn nagenoeg onvergelijkbaar. Chirurgische castratie is een onomkeerbare, verminkende ingreep, die tot psychische complicaties kan leiden. De gewenste en ongewenste effecten van behandeling met Androcur duren daarentegen slechts weinig langer dan de toediening van het medicament. De vakliteratuur geeft geen aanleiding, rekening te houden met de mogelijkheid van een symptoomverschuiving.

9

Gezien het grote verschil tussen de chirurgische castratie en hormonale behandeling zijn de overwegingen op grond waarvan ruim tien jaar geleden de eerstgenoemde in het kader van t.b.r. gestaakt werd, niet van toepassing op de hormonale behandeling. Deze overwegingen betroffen immers vooral de veelvuldige en ernstige psychische repercussies, die zich bij behandeling met Androcur niet of in veel

mindere mate voordoen en met het beëindigen van de behandeling geheel verdwijnen.

10

Doordat slechts weinig sexuele delinquenten voldoen aan de criteria voor een succesvolle behandeling met Androcur, wordt er in de justitiële sfeer niet vaak van dit medicament gebruik gemaakt. Exacte cijfers over het gebruik ontbreken.

11

De Staatssecretaris van Justitie acht behandeling met Androcur bij t.b.r.-gestelden toelaatbaar, indien aan een aantal voorwaarden is voldaan. De behandeling vereist een zorgvuldige medische en psychologische begeleiding van de patiënt. Bovendien moet hij, na deugdelijk geïnformeerd te zijn, vrijwillig aan de behandeling meewerken. Deze vrijwilligheid kan weliswaar van opportunistische aard zijn, maar de medische ethiek eist niet dat behandeling dan achterwege wordt gelaten.

12,13 en 14

Van een behandeling met Androcur tijdens de strafprocedure zal slechts sprake kunnen zijn, indien de rechter een medische behandeling met instemming van de verdachte als voorwaarde voor schorsing van voorlopige hechtenis stelt. Zoals gezegd (zie antwoord 6) kan ik de rechter hierover geen richtlijnen geven. Wel kan de officier van justitie, indien hij van oordeel is dat de rechter ten onrechte een bepaalde voorwaarde heeft gesteld, daartegen beroep instellen (art. 87 Wetboek van Strafvordering).

Noch de inhoud van de voorwaarde, noch de wijze waarop zij tot stand is gekomen (zie de antwoorden 1, 2 en 6) hebben de officier van justitie aanleiding gegeven, in het onderhavige geval beroep in te stellen. Ik acht dit besluit verantwoord.